

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 j.

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. **3-** 1963

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 3 - 1963

(Tijdvak 1-3-1963 t/m 31-3-1963)

I N H O U D

	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
Joegoslavië sedert 1948	1
Het beleid van Tito en het conflict Moskou-Peking	6
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	
Overleg in Brussel en partijkoers inzake EEG	9
De Finsterwolde-zaak	11
Conservatoir beslag op "Felix Meritis"	14
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
WVR-presidiumzitting te Malmö	15
ANJV-deelname aan beraadslagingen in Boedapest	16
De Amsterdamse demonstratie tegen "Budel"	18
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
De bonden der voormalige EVC-1958	20
V. <u>Andere groeperingen</u>	
Oprichting van een internationale confederatie voor ontwapening en vrede	22
VI. <u>Activiteiten van vreemdelingen</u>	
De affaire Bitonski	24
<u>Overzicht stakingen maart 1963</u>	26
<u>Agenda</u>	27

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Joegoslavië 1948-1963

Nu bijna vijftien jaren geleden - in de zomer van 1948 - geraakten de Joegoslavische communisten door hun uitgesproken patriottische opvattingen in openlijk conflict met Moskou. Zij werden uit het Cominform gestoten en daarmee in feite uit het socialistische kamp. De Cominform-resolutie, waarbij dit geschiedde, is nimmer ingetrokken en wordt, ook blijkens recente uitspraken van Moskou's volgelingen, nog principieel juist geacht. Tito en zijn medestanders, die werden afgeschilderd als verraders, provocateurs, agenten en fascistische handlangers van het imperialisme, bleven hun onwrikbare trouw aan het marxisme-leninisme betuigen, echter onder handhaving van onoverkomenlijke bezwaren tegen de willekeur en de machtswellust van Stalin en in het algemeen tegen de Sowjet-Russische overheersing.

Veeleer geprikkeld dan afgeschrikt door de zuiveringsprocessen, die in de satellietlanden werden gevoerd tegen van "titoïsme" beschuldigde communistische kopstukken, gingen de Joegoslavische leiders voort op hun aanvankelijk nog maar schoorvoetend betreden "nationale weg naar het socialisme". Het verzet, dat na de openlijke breuk met "het kamp" vaak opportunistische facetten had getoond, bleek zich geleidelijk aan te verdiepen en kreeg meer principiële trekken. Het evident revisionistische karakter van de Joegoslavische opvattingen over de opbouw en de toekomst van het socialisme zou echter eerst in het Joegoslavische partijprogram van 1958 in alle klaarheid te voorschijn komen. Het feit dat het Joegoslavische communisme in deze jaren meer en meer een eigen inhoud kreeg, leidde evenwel niet tot een nog verdere verslechtering van de verhouding tot het blok. Integendeel, al spoedig na Stalins dood begon het Kremlin officiële toenadering tot de Joegoslavische leiders te zoeken. De verrassende reis van Chroestsjow en enige andere Sowjet-prominenten naar Belgrado, in juni 1955, (waarbij eerstgenoemde zelfs zover ging het succes te erkennen van "de Joegoslavische weg naar het socialisme"), bracht Tito evenwel niet terug in het socialistische kamp.

Het triomfale staatsbezoek, dat president Tito in juni 1956 aan

de Sowjet-Unie bracht, leek te bevestigen dat de spanning tussen Moskou en Belgrado nog steeds afnam. Veel van hetgeen Tito en zijn medestanders sedert de breuk van 1948 hadden opgebouwd, moest het officiële communisme echter blijven mishagen. Zo handhaafde Joegoslavië ook na juni 1956 een politiek van onafhankelijkheid ten aanzien van de grote machtsblokken Amerika en Rusland. Dit hield in feite in, dat Joegoslavië weigerde toe te treden tot het Warschau-pact, ofschoon het in het algemeen wel de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie steunde. Belgrado bleef voorts een soepeler interpretatie van het marxisme-leninisme verdedigen dan Moskou en Peking wenselijk of oirbaar achtten.

Dit alles stond nochtans het onderhouden van formele betrekkingen op partij-niveau niet in de weg. In september 1956 woonde bijvoorbeeld een delegatie van Joegoslavische communisten het 8ste Chinese partijcongres in Peking bij. Aan de speech van de delegatie-leider werden in het officiële Chinese congresverslag zelfs acht pagina's ingeruimd.

In september/oktober van hetzelfde jaar voerden Tito en Chroestsjow eerst in Joegoslavië, dan in de Sowjet-Unie besprekingen, die weer duidden op wrijving. De daarbij gevoerde beraadslagingen dienden tot opheldering van problemen, die volgens Moskou waren gerezen doordat Belgrado zijn systeem begon aan te bevelen aan de "satellieten" van de USSR. Na de Hongaarse opstand had de "Prawda" de Joegoslaven in die zin verwijten gemaakt, welke hun voornaamste partijtheoreticus, Kardelj, in december 1956 als ongegrond van de hand wees met het argument, dat de Joegoslaven zich nooit zouden aanmatigen hun systeem als het enig juiste en aanvaardbare aan anderen op te dringen.

Het na "Hongarije" gevoelig aangetaste prestige van Chroestsjow bracht een verdere verstroeving van Moskou's houding jegens Joegoslavië met zich mede. Uit deze zelfde periode dateert ook een uiterst felle aanval van Peking op de politiek van Tito. Na een kennelijk mislukte poging van Chroestsjow en Tito (augustus 1957) om enige verbetering te brengen in de wederzijdse verstandhouding, veroordeelden de twaalf partijen van het blok in de bekende Verklaring van Moskou van november 1957 "het revisionisme" als de voornaamste bedreiging voor de eenheid van de internationale communistische beweging.

De Joegoslaven weigerden - uiteraard - deze verklaring mede te ondertekenen en bleven ook daarna volharden in opvattingen, die de gehele communistische beweging als onjuist verwierp. Zij legden hun eigen visie bovendien vast in een nieuw partijprogram, dat op het 7e Joegoslavische partijcongres van april 1958 werd aanvaard.

Slechts enkele zusterpartijen lieten zich bij deze gelegenheid door "waarnemers" vertegenwoordigen, waarvan de meesten het congres evenwel uit protest voortijdig verlieten.

Het Partijprogramma 1958

De Joegoslavische communisten erkennen het wetenschappelijke karakter van het marxisme-leninisme, maar zij leggen in de praktijk meer dan bijvoorbeeld de CPSU doet de nadruk op het belang van een "levende interpretatie" van dit systeem.

Dit komt mede tot uitdrukking in de Joegoslavische waardering van het eigen partijprogramma. Terwijl Moskou het huidige CPSU-programma bestempelt als een "Communistisch Manifest van de 20ste eeuw, een onwrikbaar document, dat de weg naar de toekomst wijst", verwerpt Belgrado een dergelijke aanspraak op onfeilbaarheid. Het Joegoslavische partijprogramma is "geen codex van dogma's en definitieve waarheden".

In het programma wordt onder meer de autonomie van de nationale communistische partij beschreven en het recht om het socialisme op te bouwen in overeenstemming met de omstandigheden, situaties en tradities in het eigen land. De Joegoslaven zijn echter tegen de monopoliepositie van de partij. Zij ontkennen - in afwijking van de gebruikelijke communistische opvattingen -, dat de dictatuur van het proletariaat in feite "dictatuur van de communistische partij" moet betekenen. Volgens hun visie vormt de partij alleen beslist een te smalle basis voor de opbouw van het socialisme en dienen ook andere organen creatief bij de ontwikkeling naar een socialistische samenleving te worden betrokken.

Het monopolie van de communistische partij, haar dwingend toezicht op kunst, literatuur en wetenschap, het vanuit één centrum dirigeren van de economie worden afgewezen. Daarentegen is men voor decentralisatie van de economische ordening, met zelfbestuur van arbeidersraden en producentenorganen.

Waar Moskou de persoonsverheerlijking en de "dwalingen van Stalin" uitsluitend ziet als "excessen" van het overigens juist geachte Sowjet-Russische systeem, veroordeelt het Joegoslavische partijprogramma dit systeem zelf.

Verdere verwijdering en nieuwe toenadering

In november 1960 werd het ideologische geschil op de conferentie van Moskou der 81 partijen - waarvoor de Joegoslaven geen uitnodiging

hadden ontvangen - nog scherper gesteld dan drie jaar tevoren. In de Verklaring van Moskou van 1957 was Joegoslavië bij de veroordeling van het revisionisme niet met name aangeduid. De Verklaring van Moskou van 1960 behelst veroordeling van "de Joegoslavische variant van het internationale opportunisme, een variant van moderne revisionistische 'theorieën' in geconcentreerde vorm". - "Na het verraden van het marxisme-leninisme, dat zij als achterhaald betitelden, bestreden de leiders van de Bond van Joegoslavische Communisten met hun anti-leninistisch revisionistisch program de Verklaring van 1957; zij plaatsten de Bond van Joegoslavische Communisten tegenover de communistische beweging in haar geheel".

Uit deze geharnaste stellingname had logischerwijze een verdere verslechtering moeten voortvloeien van de betrekkingen tussen het gehele socialistische kamp en Joegoslavië. Hiervan viel echter voor wat Moskou betreft in de jaren 1961 tot op heden weinig of niets te bespeuren. Chroestsjow ondernam juist in deze periode, waarin zich de meningsverschillen tussen de CPSU en de CP-China verder gingen toespitsen, herhaalde pogingen om zonder gezichtsverlies een minder controversiële verstandhouding met Belgrado te bevorderen. Dit beleid duidde op een zekere innerlijke reserve zijnerzijds ten aanzien van het anti-Joegoslavische standpunt, neergelegd in de Verklaring der 81 partijen. Een aanwijzing temeer verschaftte het vraaggesprek, waarin Chroestsjow op 5 september 1961 tegenover Sulzberger van de "New York Times" Joegoslavië "een socialistisch land" noemde.

Het staatsbezoek van Sowjetpresident Brezhnev aan Joegoslavië (september 1962) en Tito's zogenaamde vacantie in de Sowjet-Unie (december jl.) vormden voorlopig de bekroning van het wederzijdse streven naar toenadering. Waarschijnlijk kwamen ook de relaties op partijniveau aan de orde tijdens het officiële bezoek van Brezhnev aan Belgrado, aangezien hij onder meer door Andropow werd vergezeld. Deze is het hoofd van de afdeling Buitenland (voor de "socialistische landen") van het centraal comité der CPSU. De Italiaanse communisten hadden, blijkbaar niet zonder succes, tussen Moskou en Belgrado bemiddeld.

Toen Chroestsjow op 12 december 1962 zijn grote rede voor de Opperste Sowjet hield ter verdediging van zijn beleid inzake Cuba, was president Tito in de vergadering als gast aanwezig. Hij kon zodoende getuige zijn van een verklaring van de Sowjet-premier, waarin deze de geschillen tussen Joegoslavië en de USSR zoveel mogelijk trachtte te

minimaliseren. Chroestsjow gaf in de eerste plaats Stalin de schuld van de verslechtering van de verhoudingen tussen de twee landen, al voegde hij daaraan toe, dat ook de Joegoslavische kameraden hun deel van de verantwoordelijkheid voor deze kwestie droegen.

"Wat betreft ons huidige standpunt ten aanzien van de ontwikkeling van de betrekkingen met de Bond van Joegoslavische Communisten", zo zei Chroestsjow, "dit vloeit geheel voort uit de koers die op het XXe en XXIIe congres van de CPSU is uitgestippeld. Deze koers is gericht op het versterken van de eenheid tussen de CPSU en alle zusterpartijen en op het aaneensluiten van alle krachten van het anti-imperialistische front".

De Russische partijleider stapte luchtig heen over de uitspraak van de 81 partijen, waarin het revisionisme het hoofdgevaar voor de communistische beweging was genoemd en prees de vooruitziende blik waarmee door diezelfde partijen was vastgesteld, dat onder bepaalde omstandigheden het dogmatisme de voornaamste bedreiging voor de eenheid zou kunnen worden. Hij suggereerde dat het Joegoslavische revisionisme veel van zijn scherpte had verloren.

Men moet erkennen, zei hij, dat de stappen die in de laatste tijd door de Joegoslavische communisten en hun leiders zijn ondernomen, zowel in de binnenlandse als in de buitenlandse politiek, veel hebben weggenomen van datgene, wat wij als foutief beschouwden en dat de zaak van de opbouw van het socialisme heeft geschaad.

Chroestsjow trad op dit punt niet in details. Hij beperkte zich er dus toe met algemeenheden de indruk te wekken als was Joegoslavië nu op de goede weg.

Een dag later kreeg Tito de gelegenheid de Opperste Sowjet toe te spreken, waarbij hij eveneens alle gevaarlijke klippen omzeilde door slechts de kwestie van de "betere betrekkingen" tussen Joegoslavië en de Sowjet-Unie aan te roeren en mede te delen, dat het zijn land goed ging. Hij liet op geen enkele wijze blijken, dat hij van plan was zijn koers te verleggen.

Na zijn terugkeer uit de Sowjet-Unie zei maarschalk Tito hierover in een toespraak: "Joegoslavië heeft over alle kwesties.... (hij corrigeerde zich).... over de belangrijkste internationale kwesties dezelfde of nagenoeg dezelfde opvattingen als de Sowjet-Unie. Er zijn punten waarover wij het nog niet eens zijn, maar de praktijk zal uitwijzen dat deze kwesties zullen worden opgelost en niet nog verder zullen worden verscherpt. Zekere speculaties in het Westen over een wijziging

van de Joegoslavische politiek zijn alleen maar dwaas te noemen".

Uit dit alles blijkt hoe wankel in feite de theoretische basis is waarop de toenadering tussen de CPSU en de Bond van Joegoslavische Communisten zich voltrekt. Het is bovendien niet geheel zonder grond, dat er in westerse commentaren veelvuldig op gewezen wordt, dat het eerder Chroestsjow is die zich aanpast aan Tito dan Tito die water in de wijn doet ten gerieve van de nauwere aansluiting bij het Sowjetblok. Een van de punten waarop daarbij de aandacht is gevallen, is Chroestsjows plan tot het hervormen van het productie-apparaat der USSR, waarin arbeidersraden een belangrijke plaats zullen krijgen. Het plan vertoont aspecten die afgeleid schijnen te zijn van een Joegoslavisch voorbeeld. De heftige verwijten die Chroestsjow de laatste tijd van de Chinezen te horen heeft gekregen, zijn dan ook bepaald wel begrijpelijk.

Bijzonder geërgerd toonde Peking zich erover, dat de Joegoslaven, die het Italiaanse partijcongres van december 1962 alleen maar als waarnemers hadden bijgewoond, in januari jl. op het SED-congres in Oost-Berlijn met een officiële partijdelegatie konden verschijnen, waar de Joegoslavische begroetingsrede luide werd toegejuicht.

De Chinese gedelegeerde op het Oostduitse partijcongres lokte met een aanval op het Joegoslavische revisionisme een hevig tumult uit. Vergeefs trachtte congresvoorzitter Verner (lid van het partijpresidium der SED) door het luiden van een bel de spreker tot de orde te roepen. Onder toenemend gejoel vanuit de congreszaal vervolgde de Chinese woordvoerder zijn betoog - monotoon en onverstoort - ook na het uitschakelen van de microfoonversterking. Het slot van zijn toespraak mondde uit in de "ijzige stilte" van een blijkbaar verontwaardigd auditorium. Daarna diende Verner de Chinese woordvoerder voor zijn "provocatieve" handelwijze een formele terechtwijzing toe, waarbij hij deed uitkomen dat deze aanvallen op de Joegoslavische kameraden op een congres van een zusterpartij onduldbaar moesten worden geacht.

Joegoslavië in de klem tussen Moskou en Peking

Het feit dat Chroestsjow in zijn gesprek met Sulzberger Joegoslavië een socialistisch land noemde, heeft Peking bijzonder hoog opgenomen. In het befaamde artikel in het Chinese "Volksdagblad" van 31 december 1962 wordt tegenover Chroestsjows uitspraak vastgesteld, "dat gezien de ontwikkeling van Tito's revisionistische politiek en zijn toenemende afhankelijkheid van het Amerikaanse imperialisme, Joegoslavië sinds lang geen socialistisch land meer is, en dat er reeds lang geleden een

begin is gemaakt met de wederinvoering van het kapitalisme".

Dit herstel van het kapitalistische systeem in Joegoslavië is, volgens het artikel, het gevolg geweest van een geleidelijke degeneratie van de Tito-kliëk en van een verlies aan revolutionair élan.

Het Chinese theoretische orgaan "Rode Vlag" van 4 januari 1963, dat zich tegen "de moderne revisionisten" in het algemeen keert, zegt hierover o.m.: "De revisionisten spreken niet meer van de overgang van het kapitalisme naar het socialisme langs de weg van de grote Oktober-revolutie, maar van een 'geleidelijke, vreedzame groei' naar het socialisme. Zij trachten de revolutionaire strijd van de onderdrukte volkeren tegen hun imperialistische overheersers in te dammen en in het algemeen de klassenstrijd af te zwakken".

Daartegenover stelt Moskou, dat het geen zin heeft om "kwasi revolutionaire frases te brullen" zoals Trotsky destijds deed, inplaats van een positieve bijdrage te leveren aan de opbouw van het socialisme door te streven naar vrede en vreedzame coëxistentie. Deze uitspraak van Moskou klinkt merkwaardigerwijs als een echo van een opmerking, die in het Joegoslavische blad "Borba" reeds een jaar tevoren was gemaakt en waarin was geponeerd, dat "de Chinese propagandisten gaarne ultra-revolutionaire en radicale frasen rondstrooien over de strijd tegen het imperialisme, juist zoals Trotsky deed in zijn dagen"

In een Prawda-artikel van 11 februari jl. werd weliswaar toegegeven, dat "de fouten van de Joegoslavische leiders de revolutionaire verworvenheden van het Joegoslavische volk in gevaar hebben gebracht", maar, zo werd daaraan toegevoegd, "Tito en de andere leiders van de Bond van Joegoslavische Communisten hebben zelf deze fouten al aangewezen en de nodige maatregelen genomen om ze te corrigeren".

Het blad gaf van deze maatregelen enkele voorbeelden, die de situatie in Joegoslavië geenszins objectief tot haar recht deden komen, hetgeen voor "Borba" kennelijk aanleiding was deze passages in een weergave van het artikel weg te laten. De "Prawda" haalde bijvoorbeeld wel een passage aan uit Tito's rede te Split op 6 mei 1962, waarin deze de kwesties van het primaat van de partij, de centrale planning en de reorganisatie van de landbouw scherper stelde, doch het blad vermeldde niet, dat volgens Tito de economie tot op zekere hoogte moest worden bevrijd van de politiek, zodat politieke instanties zich niet meer overal mee zouden kunnen bemoeien en de arbeiders en de producenten het laatste woord zouden hebben.

In meer overtuigende bewoordingen schetste de "Prawda" hoezeer

de Joegoslavische opvattingen over de voornaamste internationale kwesties - oorlog, vrede, ontwapening, vreedzame coëxistentie, kolonialisme - overeenstemmen met die van de Sowjet-Unie en "de andere socialistische landen".

De pogingen van Chroestsjow om de verschillen tussen de Joegoslavische en de Sowjet-Russische standpunten te verdoezelen, hebben slechts tot gevolg gehad, dat de meningsverschillen met Peking nog sterker dan tevoren geaccentueerd worden.

China blijft dan ook eisen dat Moskou zijn houding ten aanzien van de Joegoslaven fundamenteel zal herzien. In een onlangs gevoerde briefwisseling tussen de centrale comité's van de CPSU (21-2-'63) en de CP-China (9-3-'63) heeft de Chinese partijleiding instemming betuigd met het voorstel van Moskou om ter beslechting van de gerezen geschillen en in het belang van "de gesloten eenheid" der internationale communistische beweging op hoog niveau bilaterale besprekingen te openen en naderhand een conferentie van alle communistische partijen te beleggen.

In het Chinese antwoord op de Sowjet-boodschap van 21 februari wordt echter bij voorbaat verlangd, dat strikt de hand zal worden gehouden aan het naleven van de verplichtingen, die de internationale communistische beweging vrijwillig aanging door het aanvaarden van de Verklaringen van Moskou van 1957 en 1960. Bij de recapitulatie van deze taken wordt in het antwoord van Peking met even zovele woorden te verstaan gegeven, dat Moskou gehouden zal zijn tot "voortzetting van de strijd tegen de Joegoslavische communisten, die ontrouw zijn geworden aan het marxisme-leninisme" in stede van verdere toenadering tot Belgrado te zoeken.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De CPN en de EEG

Besteedde de CPN in 1959 reeds weinig aandacht aan de toenmalige conferentie van de zes communistische partijen in de Belgische hoofdstad, in nog mindere mate was dit het geval ten aanzien van de begin maart j.l. wederom te Brussel gehouden vergadering van de CP'en uit de zes EEG-landen.

Reeds in januari was gebleken, dat het CPN-secretariaat weinig heil zag in een dergelijke bijeenkomst. De partijleiding vaardigde dan ook bepaald geen sterke delegatie naar Brussel af. Zij bestond uit de partijbestuurders W. Kremer (die ook de voorbespreking in Oost-Berlijn op 9 februari j.l. bijwoonde), Tjalle Jager (lid dagelijks bestuur en lid Tweede Kamer) en Koert Stek (agrarisch expert van de partij).

Aangezien dit trio als trouwe volgelingen van Paul de Groot kan worden beschouwd, behoefde deze - zelf van 5 tot 21 maart voor "herstel van gezondheid" in de Sowjet-Unie vertoevende - hunnerzijds geen deviaties van de CPN-koers ten opzichte van de EEG te duchten. Overeenkomstig de op 23 november 1962 gepubliceerde stellingen betreffende de eenheidspolitiek houdt deze koers o.n. uittreding uit de EEG in.

Niettemin is de Nederlandse delegatie, door het mede-ondertekenen van de Verklaring van Brussel te dezerzake toch in principe overstag gegaan. In deze Verklaring is namelijk geen sprake van enige eis tot uittreding uit de EEG. In tegendeel ging men in Brussel, bij alle kritiek op de EEG, in zekere zin uit van de realiteit van de Euromarkt.

Van dit laatste facet is in de berichtgeving van "De Waarheid" (9-3-'63) echter niets gebleken. In de sterk verkorte weergave van de tekst der Verklaring werden alleen die zinsneden overgenomen, waarin de EEG op negatieve wijze wordt belicht. Zo staat men uitvoerig stil bij "de beperking van de democratische rechten van de arbeiders en van de parlementaire instellingen" door het optreden van de EEG, en bij de vele "onvervulde beloften" van deze Gemeenschap. Bovenal wordt echter aandacht besteed aan het ontstaan van de as Bonn-Parijs, die een nieuw en gevaarlijk element "binnen de EEG" wordt genoemd. In dit verband

wordt ook gewezen op het dreigende gevaar van opnemng van "het fascistische Spanje" in NAVO en Euromarkt. "De Waarheid" haalt de Verklaring voorts met instemming aan waar deze spreekt over de noodzaak van gemeenschappelijke actie van communisten en socialisten tegen deze ontwikkeling.

Belangwekkender nog is hetgeen "De Waarheid" in haar samenvatting van de slotverklaring niet vermeldt. Dat blijken namelijk juist die passages te zijn, waaruit een zekere erkenning van de realiteit van de EEG spreekt, bijv. waar wordt aangedrongen op "democratisering" van de bestaande Euromarkt-organen.

In de resolutie van de partijbestuurszitting van 16 maart wordt ten aanzien van de EEG eveneens uitsluitend gewag gemaakt van die Brusselse uitspraken, welke in de CPN-kraam van pas komen. Het feit, dat, blijkens deze resolutie, de Verklaring van Brussel "van groot belang" wordt geacht, krijgt in dit licht een enigszins twijfelachtige betekenis. Uit de CPN-resolutie blijkt immers niets van enige zin voor de realiteit van de EEG. Anderzijds wordt de eis, dat Nederland uit de EEG moet treden er niet in gesteld.

Het theoretisch partijorgaan "Politiek en Cultuur" van maart 1963 had deze eis nog uitdrukkelijk naar voren gebracht in een artikel van G. Verrips, redacteur buitenland van "De Waarheid". Deze beschouwing, gedateerd 10 februari 1963 (dus vóór de Brusselse conferentie), ziet als voornaamste bijdrage van ons land aan de vrede van Europa de "losmaking van Nederland uit de boeien van NAVO en EEG". Als alternatief stelt Verrips de staatkundige neutraliteit van ons land, die de Sowjet-Unie (blijkens de CPN/CPSU-verklaring van 4 november 1962) bereid zou zijn te waarborgen.

Ook een CPN-verkiezingsbrochure "Een woord aan de boeren", waarschijnlijk eerst ná de Brusselse conferentie van de pers gekomen, bevat nog de eis tot uittreding uit de EEG.

Zowel in deze brochure als in de resolutie van het partijbestuur d.d. 16 maart j.l. wordt duidelijk dat de CPN-agitatie zich thans in de eerste plaats concentreert op het Frans-Duitse vriendschapsverdrag, aangeduid als "de openlijke aankondiging, dat Bonn en Parijs binnen de Euromarkt de dienst wensen uit te maken". Kennelijk tracht de CPN-leiding haar beleid tegen "de militaristische as Bonn-Parijs" toe te spitsen en met name dienstbaar te maken aan haar sedert november '62 met vergrote ijver gevoerde politiek van "eenheid met de socialisten".

Finsterwolde in opspraak

Op vermoeden van valsheid in geschrifte werden H. Schuur en S. Kalksma (op 13-3-1963), A. Bakker en S. Frikken (op 15-3-1963) en H. Haken (op 18-3-1963), allen inwoners van Finsterwolde, gearresteerd. Volgens persberichten hebben zij inmiddels het hun ten laste gelegde bekend, t.w. het ondertekenen van een valse verklaring. Uit deze verklaring moest blijken, dat het Eerste Kamerlid H. Haken een belang van f 60.000,- had bij het in de nacht van 5 op 6 augustus 1960 door brand beschadigde Volksgebouw "Centrum" in Finsterwolde. Dit stuk was geproduceerd om uitkering van de geclaimde schade ad. f 58.000,- tot stand te brengen. De verzekeraar ging van het standpunt uit, dat Harm Haken, die in juni 1960 de brandverzekering had gesloten, ten tijde van de brand geen belang had in het verzekerde voorwerp en dat hij derhalve niet tot uitkering verplicht was. (Artikel 250 Wetboek van Koophandel). Nadat het vervalste document ter tafel was gekomen, heeft de verzekeraar de verlangde schadeuitkering gedaan.

Terugblik

Het Volksgebouw "Centrum" werd opgericht door de communistische gemeenschap van Finsterwolde, die Paul de Groot wel eens de "Stormvogels van het Noorden" heeft genoemd. Het pand werd in april 1955 in gebruik genomen. Niet alleen het bouwen, doch ook de exploitatie van dit verenigingsgebouw is steeds met vele moeilijkheden gepaard gegaan. Dit laatste veelal vanwege het feit, dat een lonende bedrijfsvoering voor de pachters van de café- en bioscooplokaliteit niet mogelijk bleek. Het gebouw "Centrum" is eigenlijk nimmer geworden, wat de oprichters zich ervan hadden voorgesteld, namelijk een recreatiegelegenheid waar het mogelijk zou zijn een rijk cultureel leven tot ontplooiing te brengen.

Na de scheuring tussen de CPN en de EVC in 1958 was het Volksgebouw in handen van de groep Wagenaar-Gortzak. Op 30-11-1955 - toen alles nog pais en vrêe was - had de Coöperatieve vereniging tot exploitatie van onroerende goederen "Westeinde" n.l. op voorstel van de CPN-leiding het Volksgebouw van de bouwcommissie overgenomen. Deze Commissie bestond uit S. Frikken- voorzitter; A. Bakker- penningmeester; J. Siemons en H. Haken- commissarissen. Volgens koopakte was de koopsom betaald door overneming van alle schulden, die nog op het Volksgebouw rustten. Sedertdien oefende een "Raad van Commissarissen" het toezicht uit op het gebruik van dit gebouw. Jan Siemons, een der huidige wethouders, bemoeide

zich min of meer met de dagelijkse gang van zaken.

Aangezien het voor "Westeinde" na 1958 weinig aantrekkelijk was in Finsterwolde een gebouw te bezitten, dat in gebruik was bij politieke tegenstanders, is met de CPN overeengekomen het begin februari 1959 aan de communistische partij over te dragen. Op papier was Siemons voor een bedrag van f 30.000,-- eigenaar geworden. Het was de bedoeling van de CPN het pand onder te brengen in een (op te richten) Stichting "Het Finsterwolder Volksgebouw".

Na de moeilijkheden, ontstaan door de brand van augustus 1960, is het met het Volksgebouw snel bergafwaarts gegaan. Hiermee ging gepaard een uiteenvallen van de plaatselijke communistische gemeenschap, voornamelijk als gevolg van de "handel-en-wandel" van vooraanstaande communisten, met name van het Eerste Kamerlid Harm Haken. In verband hiermee leefde in kringen van het partijbestuur van de CPN dan ook al langer het gevoel om:

1. het Volksgebouw van de hand te doen en
2. H. Haken van lieverlede uit te rangeren.

De leiding van de CPN zal het betreurd hebben dat zij in deze zaak niet sneller en doortastender is opgetreden.

Behalve de zaak van de valsheid in geschrifte loopt tegen Haken ook een onderzoek in verband met belastingfraude. Enige tijd nadat Haken zich als ondernemer had gevestigd (juli 1959), richtte hij op 1-9-1960 de C.V. Oost Groninger Drainage Riool- en Stucadoorsbedrijf op, die in 1961 onder gewijzigde naam werd voortgezet. Haken had voor dit bedrijf gedurende langere tijd geen belasting betaald, terwijl ook het Sociaal Fonds Bouwnijverheid een vordering had uitstaan. J.H. Bult, Hoofd van de Dienst Sociale Zorg van de gemeente Finsterwolde, die enige tijd administrateur bij Haken is geweest, werd in verband met deze aangelegenheid op 21-3-1963 door de Fiscale Recherche gearresteerd. Het aantal arrestaties kwam hiermee op zes.

Reactie van partijwege

Het is begrijpelijk, dat het arresteren van drie gemeenteraadsleden, o.w. een wethouder en een lid der Eerste Kamer, alsmede een drietal ambtenaren van de gemeente Finsterwolde (allen leden van of sympathiserenden met de CPN) de gemoederen van de partij in beweging hebben gebracht. Van meet af aan noemde "De Waarheid" de plaatsgevonden gebeurtenissen een langdurig voorbereide provocatie, die tot doel heeft de com-

unistische partij aan de vooravond van de verkiezingen in opspraak te brengen.

Voorts schreef dit blad dat de CPN vrijlating van het Eerste Kamerlid Haken eiste, die op een "Wild-West-manier" in Winschoten werd gearresteerd. Het Tweede Kamerlid Marcus Bakker heeft deze eis namens de CPN bij de Minister van Justitie persoonlijk voorgebracht, uitgaande van de overweging dat de arrestatie een ongemotiveerde aantasting van de positie van een Kamerlid was. Toen dit geen resultaat opleverde, deed de CPN-leiding een poging in contact te komen met de gedetineerde Haken. Het (andere) Eerste Kamerlid van de CPN, H.J. van Ommeren-Averink (Annie Averink), vroeg aan de justitiële autoriteiten in Groningen om toestemming voor een ontmoeting met Haken, voorgevende dat een onderhoud met deze nodig was in verband met de behandeling van enkele wetsontwerpen. Van de gegeven toestemming voor een ontmoeting met Haken werd geen gebruik gemaakt, omdat als voorwaarde gesteld was, dat deze zou moeten plaatsvinden in tegenwoordigheid van een politiefunctiearis, iets wat de CPN onaanvaardbaar vond. De CPN-afdeling Finsterwolde heeft inmiddels een eis tot vrijlating van alle gearresteerden bij de Minister van Justitie ingediend. Voorts belegde deze afdeling op zaterdag 30 maart een protestbijeenkomst, waar Marcus Bakker het woord voerde. De toeloop was zo groot, dat een tweede zaal moest worden gehuurd, waar Rinus Haks heeft gesproken.

In "De Waarheid" van 23 maart werd een bloemlezing gegeven van de - ondanks "Den Haag" - zegenrijke resultaten van het gemeentebestuur van Finsterwolde, waar een communistische meerderheid aan het roer zit.

"Ik draag U op....."

In de herfst van 1945 verscheen in Apeldoorn onder de titel "Ik draag U op....." een gedenkboek gewijd aan het plaatselijke ondergrondse verzet. De opbrengst van dit boekwerk was bestemd voor het Fonds Nabestaanden Ondergrondse Strijders (Stichting 1940-1945). Op pagina 26 wordt verhaald hoe tengevolge van "het verraad van l'Ecluse", een man uit de vrije groep Narda, een aantal medewerkers van het Apeldoornse verzet in handen van de S.D. vielen. Acht hunner, onder wie de geallieerde piloten Kenneth Ingram en Bob Zurcher, werden op 2-10-1944 gefusilleerd en als afschrikwekkend voorbeeld met het opschrift "terrorist" in de stad neergelegd. Behalve de leidster van deze groep, Mej. Meinard van Terwisga, zou volgens de schrijver ook zekere Jan Schut uit Haar-

lem deze ramp hebben overleefd. Dit laatste schijnt evenwel op een misverstand te berusten. Op pag. 27 staan een aantal foto's afgedrukt van "Apeldoornse S.D.'ers", waarbij ook die van l'Ecluse.

Toen de CPN vernomen had, dat Willem l'Ecluse - "de man die destijds in Apeldoorn en omgeving als verrader bekendheid had verworven" - zich in Zutphen als neringdoende in cosmetische artikelen (annex schoonheidssalon) had gevestigd, werd dit aangegrepen voor een reportage, die anti-duitsse gevoelens zou kunnen doen herleven. In "De Waarheid" van zaterdag 9-3-1963 verscheen onder het motto: "Van dodencel naar schoonheidssalon", een met foto's verlucht artikel over wat het blad noemt de in 1946 ter dood veroordeelde, maar tweemaal gegratieerde Nederlandse S.D.'er Willem l'Ecluse, die zijn groep voor f 250,-- heeft verraden. De foto met het onderschrift "l'Ecluse 20 jaar geleden als S.D.'er", is kennelijk ontleend aan het hiervoren vermelde boek "Ik draag U op....."

Op verzoek van betrokkene, die zich wegens smaad en laster voor een bedrag van ruim f 100.000,- benadeeld acht, heeft diens raadsman, Mr. R.J.C. Cornegoor, op 22-3-1963 conservatoir beslag gelegd op het partijgebouw Felix Meritis in Amsterdam. Een verzoek tot waardebeoordeling van dit onderpand zou bij de rechtbank in Amsterdam worden ingediend, waarna een dagvaarding tot schadevergoeding zal volgen.

L'Ecluse vertelde volgens persberichten reeds sedert juni 1962 in verband met zijn verleden in zijn zaak moeilijkheden te ondervinden. Hij verklaarde nimmer lid van de S.D. te zijn geweest en ook nimmer verraad gepleegd te hebben. Ook al zou dit wel het geval zijn geweest, dan was er nog geen reden tegen mij te ageren, aldus l'Ecluse, aangezien ik in dat geval mijn straf heb uitgeboet.

Ook zouden op verzoek van l'Ecluse's advocaat de toenmalige "Ortskommandant" E. Freiherr von Oldershausen uit Baden-Baden en diens plaatsvervanger inmiddels voor l'Ecluse ontlastende verklaringen hebben afgelegd. De destijds uit Breda ontsnapte S.D.-officier Anton Touseul zou in Aken aan Mr. Cornegoor hebben gezegd zijn getuigenis in 1946 onder pressie te hebben afgelegd. Mr. Cornegoor zou overigens bezig zijn met een poging tot revisie van het destijds tegen zijn cliënt gewezen vonnis.

De CPN trekt uit de beslaglegging de conclusie, dat de pro-Duitse elementen in Nederland op alle mogelijke manieren proberen aanvallen te doen op de CPN en "De Waarheid" vanwege de felle tegenstand, die de communisten tegen de legering van Westduitse strijdkrachten in Nederland en de "Generalbereinigung" hebben geboden. De partijleiding kwam op 24 maart speciaal voor de zaak l'Ecluse bijeen en besloot met "De Waarheid" op ruime schaal in Zutphen, Apeldoorn en Deventer te laten colporter.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Internationale Vredesbeweging

Hardnekkige Chinese visie

In het Zweedse stadje Malmö kwam van 2-4 maart jl. het presidium van de Wereldvrederaad (WVR) in zitting bijeen. Van Nederlandse zijde werd de bijeenkomst bijgewoond door de secretaresse van de NVR, mevrouw M.B. Minnaert-Coelingh. Onderwerpen van bespreking vormden de vraagstukken betreffende de Europese veiligheid en de aanstaande wereld-voorjaarscampagne voor algemene ontwapening en vrede (zie MO 2-1963).

De voorzitter van de WVR, prof. J.D. Bernal, wees in zijn openingsrede op het nauwe verband tussen de Europese veiligheid en de ontwapening. Beide thema's konden z.i. echter ook niet geheel los gezien worden van het vraagstuk van de nationale onafhankelijkheid. De volgende zitting van het presidium, die in Havana wordt gehouden, zal naar zijn mening dan ook voornamelijk aan het laatste onderwerp zijn gewijd.

Ook in Malmö kwam het meningsverschil tussen Moskou en Peking weer tot uitdrukking. Uit de speech van de Chinese gedelegeerde, Cheng Shen-yu, bleek, dat de Chinese Volksrepubliek de strijd voor de nationale onafhankelijkheid nog altijd belangrijker acht dan de algemene ontwapening, welke als troetelkind van de Sowjet-Russische buitenlandse politiek kan worden beschouwd. Chen Shen-yu verklaarde dat het Amerikaanse imperialisme de grootste bedreiging vormt voor de vrede en de veiligheid in Europa. In dit verband wees hij er op, dat men zich in Europa meer en meer verzet tegen de Amerikaanse contrôle en overheersing. De eis tot opheffing van de Amerikaanse militaire bases wordt steeds sterker. Er zijn mensen, aldus deze Chinese spreker, (die daarbij kennelijk doelde op de communistische voorstanders van de algemene ontwapening) die niet alleen bevreesd zijn de Verenigde Staten aan te klagen, maar hun imperialisme zelfs trachten goed te praten door hen af te schilderen als voorstanders van de vrede en de Amerikaanse president als een liberale goedgehartige vredesstrijder. Deze mensen, die de waarheid willen verdoezelen en het volk misleiden, behandelen de ergste vijand van de volkeren van Europa en de gehele wereld als een goede vriend en zij

belemmeren de strijd tegen het Amerikaanse imperialisme. Het Chinese volk zal de volkeren van Europa steunen en alle vredeskrachten verenigen in de vastberaden strijd tegen de gemeenschappelijke vijand - het Amerikaanse imperialisme - en voor de verdediging van de wereldvrede, aldus de Chinese gedelegeerde.

Sprekende over het ontwapeningsvraagstuk, gaf hij als zijn mening te kennen, dat de strijd hiervoor slechts gezien moet worden als een onderdeel van de taak van de vredesbeweging en niet als een hoofdtaak, waaraan alle andere activiteiten ondergeschikt zijn. De nationale onafhankelijkheidsbeweging daarentegen zag Chen Shen-yu als de belangrijkste macht tegenover de imperialistische oorlogskrachten en als een waarborg voor de wereldvrede.

Jeugdbeweging

Zitting Executief Comité WFDJ

Van 6-9 februari jl. werd in Boedapest een vergadering gehouden van het Executief Comité van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), waarbij ook het ANJV is aangesloten. Delegaties uit 50 Europese, Aziatische, Afrikaanse en Amerikaanse landen waren naar de Hongaarse hoofdstad gekomen. De Italiaan Piero Pieralli, voorzitter van de WFDJ, riep de aanwezigen op de 8ste mei als "dag van strijd van de jeugd en de studenten tegen het Duitse militarisme en tegen het imperialisme" met het ontplooiën van grote activiteit te vieren. Volgens hem moest de Europese jeugd vooral ageren tegen de oorlogszuchtige en reactionaire plannen van de monopolies in West-Duitsland en Frankrijk. De vreedzame coëxistentie moest in Europa worden afgedwongen, de wortel van het Westduitse militarisme vernietigd en een streep gezet onder de na de Tweede Wereldoorlog nog onopgelost gebleven kwesties.

Namens de Chinese delegatie werd het woord gevoerd door Wang Shao-hua. Volgens hem was de imperialistische politiek van agressie en oorlog, gedirigeerd door de Verenigde Staten, verijdeld en vertoonde dit stelsel in toenemende mate tekenen van verval. Hij legde er de nadruk op dat de WFDJ nu de strijd moest steunen en bevorderen, die de jeugd in de diverse landen voert voor vrede en nationale onafhankelijkheid en tegen imperialisme en kolonialisme. Daarbij moest men volgens een correcte methode te werk gaan. Alle aangesloten jeugdorganisaties, groot en klein, dienden op voet van gelijkheid eensgezind samen te werken.

Ook moesten zij hun discussies en beraadslagingen "democratisch en met geduld" voeren.

Opmerkelijk is dat, voorzover bekend, slechts het Chinese persbureau Hsinhua melding maakte van deze min of meer bedekte aanval op het bestaande morele overwicht van de Sowjet-Unie in de WFDJ. Deze opmerkingen van de Chinese gedelegeerde staan niet op zichzelf. Hij deed ook al van zich spreken door tijdens het 6e congres van deze communistische internationale jeugdorganisatie in Warschau (augustus 1962) kritiek te leveren op de z.i. te nadrukkelijke Sowjet-propaganda voor ontwapening (zie MO 9-1962 pag. 15).

Voor Nederland hebben Roel Walraven, vice-voorzitter van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV) en Jan de Boo, lid van de dagelijkse leiding, de vergaderingen bijgewoond.

Toekomstige activiteiten

Aan het slot van de zitting werd een lange resolutie aangenomen, waarin naar voren komt dat de WFDJ zich in de komende periode allereerst wil gaan bezighouden met de strijd van de jeugd voor het behoud van de vrede. De WFDJ zal steun verlenen aan het plan om in Florence een internationale jeugdconferentie voor ontwapening te organiseren. Ter voorbereiding daarvan zou op 22 en 23 februari in deze Italiaanse stad een consultatieve bijeenkomst plaats vinden. Inzake de activiteit tegen het kolonialisme werd besloten dat de WFDJ samen met de FLN-jeugdorganisatie op 24 april a.s. in Algiers een demonstratie gaat houden tegen het neo-kolonialisme en voor nationale onafhankelijkheid, met een daarop aansluitend seminarium.

Voorts wil de WFDJ de grootst mogelijke steun verlenen aan het initiatief om van 6-11 augustus 1963 in Chili het 2e Latijns-Amerikaanse jeugdcongres te beleggen.

Om de samenwerking met de Aziatische jeugd te versterken, besloot het Executief Comité zijn eerstvolgende bijeenkomst in november van dit jaar in Indonesië te houden. Binnen dit kader valt ook de oprichting van een internationaal solidariteitscomité voor de strijd van de Zuid-Vietnamese jeugd.

Het Comité nam voorts het besluit zich te gaan bezighouden met de problemen van de jonge arbeiders. Stappen zullen worden ondernomen om het houden van een wereldconferentie voor deze jongeren in 1964 mogelijk te maken.

Inzake de wereldjeugdfestivals stelde het Executief Comité vast dat voortgegaan zou worden met het onderhouden van contact tussen de deelnemende organisaties aan het 8ste festival en andere, niet nader aangeduide activiteiten, teneinde het 9e Wereldjeugdfestival voor te bereiden.

Verzetsbeweging

Van de op 26 januari jl. gehouden "stille tocht" naar Budel werd niet alleen in de Nederlandse communistische pers veel ophef gemaakt. Ook de organen van de internationale communistische mantelorganisaties, de Fédération Internationale des Résistants (FIR) en de Wereldvrede-raad schonken er aandacht aan. "Der Widerstandskämpfer", het maandblad van de FIR, wijdde zelfs een uitvoerige reportage aan de tocht.

Dat de communistische agitatie tegen de legering van Duitse troepen in Nederland geen einde zou nemen met de "Budel-tocht" was te voorzien. Reeds op 2 maart kwamen in Amsterdam vertegenwoordigers bijeen van twee communistische mantelorganisaties, "Verenigd Verzet 1940-1945" en de Nederlandse Vredesraad. Tijdens deze vergadering werd een grote nationale manifestatie op zaterdag 23 maart te Amsterdam aangekondigd. Enkele dagen later publiceerde "De Waarheid" een door 30 bekende Nederlanders - meest intellectuelen en kunstenaars - getekende oproep om aan de komende demonstratie deel te nemen. Uit de oproep bleek niet, dat het hier weer een communistisch initiatief betrof; slechts een vijftal van de ondertekenaars is lid van de CPN.

In de weken die aan de demonstratie voorafgingen draaide de communistische propaganda-machine op volle toeren. Niet alleen "De Waarheid" wijdde bij herhaling uitvoerige artikelen aan de te houden "nationale manifestatie", ook in de organen van de mantelorganisaties werd opgeroepen tot deelname. Voorts werden op grote schaal pamfletten verspreid.

Daar er in januari - onder slechte weersomstandigheden - 1200 mensen in Budel bijeenkwamen, verwachtte men ook in Amsterdam een groot aantal deelnemers. Het moet voor de organisatoren wel een teleurstelling zijn geweest dat niet meer dan 3000 personen aan de oproep om te demonstreren gevolg hebben gegeven.

De communisten, die maandenlang veel moeite hadden gedaan om te verdoezelen, dat de Budel-actie door hen zelf op touw was gezet, lieten tijdens de Amsterdamse demonstratie het masker vallen. Aan het hoofd van

de stoet liepen de voorzitter van de CPN, Paul de Groot, het CPN-Kamerlid Marcus Bakker en partijsecretaris Henk Hoekstra. Het is duidelijk, dat de partij thans tracht de door het Budel-comité gekweekte goodwill om te zetten in stemmenwinst bij de aanstaande Kamerverkiezingen.

Bracht een aantal niet-communistische kranten destijds vrij uitvoerige artikelen betreffende de Budel-tocht, over de Amsterdamse demonstratie verschenen slechts korte berichten in de pers. In deze verslagen werd aandacht geschonken aan het feit, dat Paul de Groot de stoet opende.

Tijdens de slotmeeting in de Apollohal werd een toespraak van Nico Wijnen, die door ziekte verhinderd was, voorgelezen door dr. H. Ph. Milikowski. Voorts werd het woord gevoerd door Jan Brasser en Diena de Haas, respectievelijk voorzitter en lid van de landelijke raad van "Verenigd Verzet 1940-1945". "Het Nederlandse volk zal nooit meer dulden dat Duitse soldatenlaarzen zijn land betreden", aldus Jan Brasser in zijn toespraak. Aan beide Kamers van de Staten-Generaal werden telegrammen gezonden, waarin verwerping van de Budelovereenkomst werd geëist.

"De Waarheid" berichtte op maandag 25 maart, dat duizenden Nederlanders aan de demonstratie hadden deelgenomen. "Communisten, socialisten en andere democratische burgers liepen naast elkaar; de PvdA-ers helaas nog zonder hun leiders", aldus het blad. Opnieuw suggereerde de CPN-krant, dat de agitatie tegen Budel tot een brede volksbeweging is uitgegroeid.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Het lot van de bonden der voormalige EVC-1958

De leiding van het Centrum heeft opnieuw te kennen gegeven dat er een einde moet komen aan het kwijnende en min of meer zinledig geworden bestaan van een aantal bonden en bondjes van de voormalige EVC-1958. Behalve de bouwvakarbeidersbond, de ABWB'58, die nog springlevend is, hebben de EVC'58-organisaties geen besturen meer en bestaan ze feitelijk alleen uit leden en contributie ophalende incasseerders. De gelden worden na aftrek van loonkosten e.d. in de kas van het Centrum gestort. De bedoeling van het Centrum is, dat de leden (voor zover ze niet naar een NVV-bond kunnen of willen overgaan) rechtstreeks "steunzegels" van het Centrum gaan afnemen, waardoor dan de thans veelal nog gebruikte bondscontributie-zegel-tjes (attributen van een aparte bedrijfsbond) komen te vervallen. De leden hebben recht op toezending van het orgaan "Vakbondseenheid". Buiten de kring van leden zou het Centrum afzonderlijk abonnees op dit blad willen werven. Tot dusverre is hiervan weinig terechtgekomen. De leden en sommige oud-leden van EVC'58-bonden steunen wel met kleine bijdragen, maar van een verkoop aan personen buiten de eigen kring is geenszins sprake. De maandelijkse oplage wordt dan ook ten dele nog steeds gratis als propaganda-materiaal onder bedrijfsarbeiders verspreid.

Dat het blad enige aantrekkingskracht op werknemers in het algemeen zou uitoefenen is tot nu toe niet geconstateerd. In 1962 heeft het Centrum aanzienlijk minder uit de verkoop van vakbondsbladen ontvangen dan het jaar daarvoor. Ook aan contributies werd in 1962 minder afgedragen dan in 1961, hetgeen voor de hand ligt, daar het ledental uiteraard een dalende lijn vertoont. De verminderende inkomsten noodzaken de Centrum-staf zich te beraden op het ontslag van meerdere bezoldigde bestuurders.

Het Bureau Rechtsbijstand van het Centrum zet zijn werkzaamheden inmiddels op de oude voet voort. Verreweg de meeste zaken betreffen leden in Amsterdam. Het Bureau behandelt o.m. huurkwesties, scharederegelingen, belastingzaken en sociale verzekeringen, het verstrekt schriftelijke inlichtingen en voert processen (gedurende 1962 een

honderdtal). Echter is het bij lange na niet self-supporting. Het Centrum moet iedere maand gemiddeld f 500,-- bijpassen, hoofdzakelijk voor de lonen van de functionarissen. De leiding van het Bureau heeft evenwel de illusie, op den duur financieel op eigen benen te kunnen staan, omdat er wel enige groei "in de klandizie" zou zitten. Daartegenover zou de leiding van het Centrum het, financieel bekeken, steeds moeilijker krijgen vanwege het gestage teruglopen van het ledental.

Wereldvakverbond en EEG

Bij afsluiting van het vorige MO was nog weinig bekend over de besluiten, die het Uitvoerend Comité van het Wereldvakverbond in zijn zitting van ultimo januari te Praag had genomen. Inmiddels gaf "Trade Union Press", een twee-wekelijks orgaan van het WVV, eind februari een opsomming, waarin o.m. de volgende punten voorkomen:

- a. oprichting van een consultatief wereldvakbondscomité voor anti-monopolistische acties;
- b. bijeenroeping van een wereldvakbondsconferentie voor de ontwikkeling van economische en commerciële betrekkingen tussen alle landen;
- c. hulpverlening aan alle Afrikaanse vakorganisaties voor de oprichting van een echte Afrikaanse anti-monopolistische gemeenschappelijke markt;
- d. organisatie van een eventuele ontmoeting van alle vakverbonden in Europa, vooral van TUC, CGT, CGIL, DGB en ABVV;
- e. bijeenroeping door het WVV-secretariaat van een conferentie met vertegenwoordigers van de CGT, de CGIL en Luxemburgse FLA, ten einde de voorwaarden na te gaan voor de vestiging van een informatie-kantoor inzake EEG-kwesties te Brussel.

(De FLA is een kleine bij het WVV aangesloten Luxemburgse vakcentrale met circa 2500 leden.)

H O O F D S T U K V

ANDERE GROEPERINGEN

"International Confederation for Disarmament and Peace"

Op initiatief van de Europese Federatie tegen Kernbewapening is van 4 t/m 7 januari j.l. te Oxford een internationale conferentie gehouden, waaraan ongeveer 80 vertegenwoordigers van onafhankelijke vredesbewegingen hebben deelgenomen.

Het merendeel hiervan was afkomstig uit West-Europa, de Verenigde Staten, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland. Voorts waren aanwezig één afgevaardigde uit India, één uit Ghana en twee vertegenwoordigers van de Joegoslavische Liga voor Vrede, Onafhankelijkheid en Gelijkheid der Volkeren. Het Comité 1963 voor de Vrede was vertegenwoordigd door zijn internationaal secretaris W. Mulder.

De conferentie beoogde een samenwerking tot stand te brengen tussen de verschillende vredesbewegingen welke activiteiten gericht zijn tegen de kernbewapening dan wel op het propageren van algehele en algemene ontwapening.

De conferentie heeft besloten tot de oprichting van de "International Confederation for Disarmament and Peace", waarbij onafhankelijke vredesbewegingen uit alle landen zich als lid kunnen aansluiten. De doelstelling luidt o.m. als volgt:

1. Streven naar een permanent verbod van kernproeven;
2. Algemene en algehele ontwapening door alle volken;
3. Niet-militaire oplossing van alle geschillen.

Het ligt voorts in de bedoeling dat de nieuwe organisatie op het internationale vlak de activiteiten van de aangesloten ledenorganisaties zal coördineren.

(Als eerst gecoördineerde internationale activiteit wil men trachten bij de Duits-Deense grens de deelnemers aan een Duitse en een Deense vredesmars op elkaars grondgebied te brengen.)

De mogelijkheid van gesprekken tussen Oost en West en het stimuleren van de onafhankelijke vredeskrachten achter het IJzeren Gordijn zullen in beschouwing worden genomen.

Ter informatie van de "vredesleiders" in elk land zal een internationaal bulletin worden uitgegeven met korte extracten van alle pa-

cifistische uitgaven.

Het is nog niet bekend waar de zetel van de nieuwe organisatie zal worden gevestigd; genoemd zijn Genève, Londen en Kopenhagen.

Officieel zal de oprichting plaatsvinden in 1964, tot welk jaar de leiding zal berusten bij een uit 17 personen bestaand "Continuing committee".

In kringen van de deelnemende organisaties koestert men voorspands geen grote verwachtingen omtrent de doeltreffendheid en de activiteit van de nieuwe federatie, gehandicapt als deze is door het ver van elkaar - in verschillende landen - wonen van de comité-leden.

Reeds onmiddellijk bij de aanvang zag de conferentie zich geconfronteerd met een moeilijkheid, gerezen als gevolg van een persoonlijk initiatief van de Anglicaanse kanunnik John Collins, een van de voorzitters der Europese Federatie. Hij had zich tot de communistische Wereldvredesraad gericht met het verzoek om de conferentie te doen bijwonen door "waarnemers" van de WVR. De conferentie verklaarde zich hiertegen o.m. omdat de Wereldvredesraad niet als een onafhankelijk lichaam wordt beschouwd.

Ook het Engelse radicaal-pacifistische orgaan "Peace News", dat overigens wel de noodzaak van een gesprek en van wederzijds begrip erkende, achtte toch een conferentie als die te Oxford, waar het ging om het versterken van de band tussen onafhankelijke vredesbewegingen, niet bij uitstek aangewezen voor een gesprek met de Wereldvredesraad. Deze had zich soms wel, zoals bij gelegenheid van het congres in Moskou in 1962, gastvrij betoond, doch trad toch gewoonlijk op als verdediger en reclame-agent van de Sowjet-Russische buitenlandse politiek.

Na afloop van de conferentie had de Amerikaanse delegatie een ontmoeting met de WVR-waarnemers, waarbij zij tevens een brief overhandigde aan Iliya Ehrenburg. In deze brief verklaarden de ondertekenaars zich o.m. voorstanders van een nauwer contact tussen de Amerikaanse vredesorganisaties, de nieuwe federatie, de Wereldvredesraad en het Sowjet-vredescomité, teneinde aldus de weg te banen voor een rechtvaardige en duurzame vrede.

Tenslotte heeft nog een informeel samenzijn plaatsgehad van de deelnemers aan de conferentie met de niet-toegelaten delegatie van de Wereldvredesraad, onder wie zich ook professor Bernal bevond.

H O O F D S T U K VI

ACTIVITEITEN VAN VREEMDELINGEN

De affaire Bitonski

In januari 1963 werden in Parijs, op beschuldiging van spionage, de Poolse journalist Jozef Adam Bitonski (geb. 25-11-1914 te Lwow) en diens echtgenote gearresteerd. Zij woonden daar Rue de Grenelle 148. Bitonski was correspondent in Frankrijk voor een Zwitsers dagblad. Hij spreekt vloeiend Frans, is drager van het "Croix de Guerre" en ridder in het "Legioen van Eer". Hij stond allerwege gunstig bekend. Jarenlang vervulde hij hoge functies in het PSL, de Poolse Boerenpartij, waarvoor moge worden verwezen naar het maandoverzicht no. 5 - 1960 blz. 29 . Zo was hij vice-voorzitter en later voorzitter van de afdeling Frankrijk van de PSL, lid van de "Hoge Raad" van deze organisatie, secretaris van de "Raad voor West-Europa" etc. Hij had verbinding met de organisatie "Radio Free Europe". Ter gelegenheid van Kardinaal Wyszynski's reis naar Rome heeft hij met de primate van Polen een persoonlijk onderhoud gehad, aan wie hij zou hebben gevraagd de actie van de Boerenpartij in dat land te steunen.

In de loop van 1960 kregen meerdere leden van de PSL in diverse landen anonieme pamfletten met beschuldigingen aan het adres van Mikolajczyk, de algemeen leider van de PSL, inzake diens geldelijk beheer. Het hoofdbestuur te New York concludeerde op grond van verschillende aanwijzingen dat alleen Bitonski de steller van deze pamfletten kon zijn en deswege werd hij in november 1960 door Mikolajczyk geschorst als lid van de PSL en daardoor dus ook in de functies die hij tot dan in deze organisatie had bekleed.

In de PSL-afdeling Nederland stuitte deze schorsing aanvankelijk op veel tegenkanting.

Men bleef in beperkte kring van sympathisanten met Bitonski voeling houden. Deze was intussen met dissidenten uit andere landen een actie begonnen om een "tegen-PSL" te stichten en hield daartoe in november 1961 een vergadering te Brussel waar een bestuur voor het rayon West-Europa werd gekozen.

Uit het eerste communiqué van de door Bitonski en de zijnen opgerichte "PSL 1961" (toegelicht door Bitonski in april 1962) bleek dat

men een soepeler verhouding met het communistische regime in Polen voorstond en bereid was daarmee te onderhandelen.

Intussen had de Franse veiligheidsdienst argwaan tegen Bitonski gekregen en in januari jl. waren de aanwijzingen sterk genoeg geworden om hem en zijn echtgenote te arresteren. Bij het hierna volgende verhoor bekende hij reeds in 1953 door een Poolse inlichtingendienst te zijn gerecruteerd - door de toenmalige pers-attaché van de Poolse ambassade in Parijs - ,die hem een veelbelovende politieke carrière in Polen in het vooruitzicht stelde. Ten einde over een onverdachte ontmoetingsplaats te kunnen beschikken werd in de Franse hoofdstad met door een Poolse inlichtingendienst gefourneerde gelden een parfumerie-zaak aan de Rue Lecourbe 140 aangekocht. Mevrouw Bitonska, die van de werkzaamheden van haar man voor een Poolse inlichtingendienst op de hoogte zou zijn geweest, voerde daarover het beheer. De activiteiten van Bitonski waren gericht op de Poolse emigranten en op Franse politieke kringen. Hij gaf alles door wat hij te weten kwam aangaande de organisatie en de activiteiten van de PSL, waarbij hij zich speciaal toelegde op contacten van de leden daarvan met Polen die het Westen bezochten en op de bindingen die bestonden met leden van deze partij in Polen. In opdracht van de Poolse inlichtingendienst was hij de "auctor intellectualis" van de bovengeschetste scheuring in de PSL evenals van de stichting van de PSL-1961 waarvoor hij speciale fondsen verkreeg. Verder heeft hij uiteraard zijn onderhoud met Kardinaal Wyszynski gerapporteerd en informaties verstrekt over contacten, die de leiders van de tegen het bewind in Warschau gerichte "Vereniging tot onderlinge hulp van Poolse oud-strijders" konden hebben met in Polen woonachtige personen.

Uit zijn contacten met Franse politieke figuren rapporteerde hij hun houding ten opzichte van de Frans-Duitse toenadering, het probleem van de Oder-Neissegrens, de kwestie Berlijn, het Rapacki-plan en de Oost-West-verhouding in het algemeen.

Gedurende zijn verhoor vertelde hij dat een verbindingsman van de Poolse inlichtingendienst zich vóór 28 januari aan zijn winkel zou melden en zodoende kon op 25 januari de employé van het Poolse consulaat in Parijs, Jan Klaput, die aan mevrouw Bitonska een bedrag van fr.15.000 en aan Bitonski een tube tandpasta houdende een boodschap in het Pools kwam brengen, op heterdaad worden betrapt en gearresteerd.

Naar de relaties en verbindingen van Bitonski in Nederland wordt momenteel een onderzoek ingesteld.

STAKINGSOVERZICHT MAART 1963

Bedrijf : N.V. Wollenstoffenfabriek Pessers Azn te Geldrop.
Aanleiding : ontevredenheid over het niet doorberekenen van de 20% extra-toeslag op het verhoogde uurloon.
Inmenging vakbonden : erkende vakbonden bemiddelden.
Resultaat : loongeschil is bijgelegd.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 40 wevers.
Duur van de staking : ± 1 dag (12-13/3'63)

Bedrijf : N.V. Strocartonfabriek "De Kroon" te Oude Pekela.
Aanleiding : geschil over uitkering productie-toeslag.
Inmenging vakbonden : erkende vakbonden bemiddelden.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 60.
Duur van de staking : ± 1 dag (20-21/3'63).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
* Voorjaar 1963	Conferentie totale ontwa- pening Wereld Fed. Dem. Jeugd.	Florence	WFDJ
Voorjaar 1963	Zitting Executief Comité Wereld Vakverbond.	Warschau	WVV
* 24 april 1963	Demonstratie en Seminarium t.g.v. viering Internatio- nale Jeugddag tegen kolo- nialisme.	Algiers	WFDJ/PLN
* 25 april 1963	Herdenking opstand ghetto War- schau.	Amsterdam	Ned. Auschwitz Com.
25-27 april 1963	Eur. Conf. v. Hotelpersoneel.	Sofia	WVV
* 28 april 1963	Buchenwaldherdenking	Weimar	Internat. Buchenwald Com.
april 1963	Presidiumzitting Wereld Vre- des Raad.	Havana	WVR
* april 1963	Bureauezitting Intern. Demo- cr. Vrouwen Federatie.	?	IDVF
10-12 mei 1963	Colloquium Duitse vraagstuk.	Brussel	---
20-25 mei 1963	4e Internat. conf. VVI chemie.	Moskou	WVV
mei 1963	Wereldcongres 4e Internationa- le.	?	4e Internat.
1-4 juni 1963	3e Volkel-protestfietstocht.	Volkel-Soester- berg-Amsterdam	ANJV/OPSJ
18 juni 1963	Stertocht Ned. Vrouwen Bew.	Rotterdam	NVB
25-29 juni 1963	5e Congres Internat. Democr. Vrouwen Federatie.	Moskou	IDVF
* juni 1963	Raadszitting Wereld Vredes Raad.	Europa	WVR
juni/juli 1963	2e Internat. conf. VVI-Handel.	Zuid-Amerika?	WVV

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
juli 1963	4e Internat. conf. VVI Mijn- bouw.	Moskou	WVV
zomer 1963	Semin. problemen stud. reis- bureaus.	Italië?	IUS/IT.
augustus 1963	Internat. Sportconf. Wereld Fed. Democratische Jeugd.	Berlijn	WFDJ
24-28 sept. 1963	4e Internat. conf. VVI-Bouw- vakken.	Boedapest	WVV
september 1963	3e Wereldbijeenkomst journa- listen.	Gebied rond Middel. Zee	IOJ
14-19 okt.	2e Wereldconf. v. Vrouwelij- ke arbeidskrachten.	Boekarest	WVV
november 1963	Zitting Uitv. Comité Wereld Fed. Dem. Jeugd.	Djakarta	WFDJ
november 1963	5e Internat. conf. Studenten reisbureaus.	Bulgarije	IUS
1963?	Med. conf. Féd. Internat. des Résistants.	Noorwegen	FIR
1963	Internat. bijeenk. v. jonge toeristen.	Hoge Tatra (Tsj.)	WFDJ
1963	Conferentie over Jeugdtoe- risme.	?	WFDJ
1963	Buitengewoon congres CPN.	?	CPN
1963	Eur. conf. Verzetsstrijders en Nazi-slachtoffers.	?	FIR
?	W. Eur. conf. journalisten.	?	IOJ
april 1964	8e Wereldcongres Juristen.	?	IVDJ
zomer 1964	Internat. stud. conf. over kolonialisme.	Sowjet-Unie	IUS
* 1964	Internat. conf. Werekende Jeugd.	?	WFDJ

* nieuw c.q. aangevuld.